

Spørsmål om hvordan man oppretter settekommune

Tolkningsuttalelse | Dato: 23.02.2021

Mottager: Marker kommune og Statsforvalteren i Møre og Romsdal

Om oppnevning av settekommune ved inhabilitet i kommunens administrasjon.

I to saker fra januar har departementet svart på spørsmål om oppnevning av settekommune ved inhabilitet i kommunens administrasjon. Departementet la til grunn at det svært sjelden vil være rettslig grunnlag for å oppnevne settekommune ved inhabilitet hos en ansatt saksbehandler eller leder i kommunens administrasjon. I slike tilfeller vil saken som hovedregel kunne løftes til kommunestyret, som kommunens øverste organ, for avgjørelse.

Svar til Marker kommune

Brevdato: 25. januar 2021

Svar på henvendelse om oppnevning av settekommune

Kommunal- og moderniseringsdepartementet viser til deres e-post av 15. desember 2020. Dere spør om en kommune selv kan velge (sette)kommune for behandling av en sak der det foreligger inhabilitet i forhold til behandling av saken i egen organisasjon. Videre har dere spørsmål knyttet til en konsesjonssak dere har fått til behandling fra Indre Østfold kommune.

Departementet kan ikke vurdere den konkrete saken det vises til, men kan gi generell veiledning om gjeldende regelverk.

Kommunestyret er kommunens øverste organ, og fattet vedtak på vegne av kommunen, jf. kommuneloven § 5-3. Kommunestyrets myndighet kan delegeres til andre organer internt i kommunen, innenfor rammene av kommuneloven og annen lov. Etter § 5-4 kan myndighet også delegeres til andre rettssubjekter. Disse bestemmelsene gjelder altså delegering av myndighet, og regulerer ikke muligheten til å overføre myndighet til andre kommuner (settekommuner).

Dersom en ansatt eller leder i kommunens administrasjon er inhabil, vil dette som regel kunne løses ved at en overordnet ansatt eller et overordnet organ for den inhabile tjenestemannen fattet vedtak i den aktuelle saken. Dersom en leder i et hierarkisk organ er inhabil, medfører det at avgjørelse i saken heller ikke kan treffes av en direkte underordnet ansatt i samme organ. Slik inhabilitet gjelder bare adgangen til å fatte vedtak i saken, den underordnede ansatte kan fortsatt forberede saken. At en ansatt i kommunen er inhabil medfører altså ikke at hele kommunen er inhabil, og det skal derfor ikke oppnevnes en settekommune i slike tilfeller.

Som en klar hovedregel vil kommunestyret kunne fatte vedtak i alle saker som en kommune har fått myndighet til å avgjøre. For at en hel kommune skal anses som inhabil slik at det må oppnevnes en settekommune må det foreligge rettslige hindringer for at kommunen som sådan kan treffe vedtak i en aktuell

sak. Et rettslig hinder for at kommunen kan treffe vedtak, vil være at kommunestyret ikke er vedtaksført. For at kommunestyret skal være avskåret fra å kunne treffe vedtak må minst halvparten av medlemmene, inkludert varamedlemmer, være inhabile, jf. kommuneloven § 11-9 første ledd. Det vil etter dette svært sjeldent være rettslig grunnlag for å oppnevne en settekommune, da de fleste saker kan løstes til kommunestyret for avgjørelse ved inhabilitet hos ansatte eller folkevalgte. Det er det departementet som har forvaltningsansvar for det aktuelle saksområdet, eventuelt annet organ etter delegasjon, som har myndighet til å oppnevne settekommune, jf. forvaltningsloven § 9 andre ledd jf. forvaltningsforskriften § 44.

På enkelte områder kan det være særskilte regler om kommunens vedtakskompetanse, herunder i tilfeller der kommunene kan anses å være part i en sak eller komme en slags "dobbelrolle" som søker og vedtaksmyndighet (organinhabilitet). Et eksempel er saker etter konsesjonsloven hvor kommunen er eier av den aktuelle eiendommen. Det følger direkte av forskrift om overføring av myndighet til kommunene m.fl. § 1 andre ledd at kommunen i slike tilfeller ikke skal avgjøre saken, men sende saken til avgjørelse hos klageorganet. Det synes derfor heller ikke være grunnlag for å oppnevne settekommune i slike tilfeller.

Det er landbruks- og matdepartementet (LMD) som forvalter konsesjonsloven med tilhørende forskrift. Dere bes kontakte LMD med spørsmål til dette regelverket.

Med hilsen
Ragnhild Spigseth (e.f.)
kst. avdelingsdirektør
Stina Hoel Jensen
seniorrådgiver

Svar til Statsforvalteren i Møre og Romsdal

Brevdato: 25. januar 2021

Svar på spørsmål om hvordan man oppretter settekommune

Kommunal- og moderniseringsdepartementet viser til din e-post av 16. desember 2020. Dere viser til at dere har en klagesak etter plan- og bygningsloven til behandling, hvor kommunen tiltaket skal utføres i selv har overført saken til en annen kommune som både har forberedt og fattet vedtak i saken. Bakgrunnen for oppnevning av settekommune skal være at teknisk sjef er inhabil i saken. Dere spør om kommunene selv kan ordne opp i slikt, eller om det foreligger krav om at departementet eller fylkesmannen (heretter statsforvalteren) skal oppnevne settekommune.

Departementet kan ikke vurdere de konkrete omstendigheter i saken det vises til, men kan gi generell veiledning om gjeldende regelverk.

Utgangspunktet er at dere ved behandlingen av klagesaken kan prøve alle sider av saken, herunder ta hensyn til nye omstendigheter, jf. forvaltningsloven (fvl.) § 34 andre ledd.

I plan- og byggesaker ligger myndigheten til å treffe vedtak til kommunestyret, som er kommunens øverste organ, jf. kommuneloven § 5-3. Kommunestyrets myndighet kan delegeres til andre organer internt i kommunen innenfor rammene av kommuneloven og annen lov. Etter § 5-4 kan myndighet også delegeres til andre rettssubjekter. Disse bestemmelsene gjelder altså delegering av myndighet, og regulerer ikke muligheten til å overføre myndighet til andre kommuner (settekommuner). For at en kommune skal kunne overføre sin myndighet til å fatte vedtak til en annen kommune, må det foreligge et særskilt rettslig grunnlag. Det gjelder også dersom en kommune selv ønsker å benytte en settekommune. Slik hjemmel foreligger på generelt grunnlag ikke.

Dersom en ansatt eller leder i kommunens administrasjon er inhabil, vil dette som regel kunne løses ved at en overordnet ansatt eller et overordnet organ for den inhabile tjenestemannen fatter vedtak i den aktuelle saken, se blant annet Grimstad og Halvorsen, Forvaltningsloven i kommunene, side 235 flg. Det vil

derfor sjelden være nødvendig å oppnevne en stedfortreder etter fvl. § 9 første ledd. Dersom en leder i et hierarkisk organ er inhabil, medfører det at avgjørelse i saken ikke kan treffes av en direkte underordnet ansatt i samme organ. Slik inhabilitet gjelder bare adgangen til å fatte vedtak, den underordnete ansatte kan fortsatt forberede saken, se NOU 2019:5 punkt 16.6.9. At en ansatt i kommunen er inhabil medfører altså ikke at hele kommunen er inhabil, og det skal derfor ikke oppnevnes en settekommune i slike tilfeller.

For at en hel kommune skal anses som inhabil må det foreligge rettslige hindringer for at kommunen som sådan kan treffe vedtak i en aktuell sak. Som en klar hovedregel vil kommunestyret kunne fatte vedtak i alle saker som en kommune har fått myndighet til å avgjøre. Et rettslig hinder for at kommunen kan treffe vedtak, vil være at kommunestyret ikke er vedtaksført. For at kommunestyret skal være avskåret fra å kunne treffe vedtak må minst halvparten av medlemmene, inkludert varamedlemmer, være inhabile, jf. kommuneloven § 11-9 første ledd. Dette legger departementet til grunn at svært sjelden vil være tilfelle. Det er det departementet som har forvaltningsansvar for det aktuelle saksområdet, eventuelt annet organ etter delegasjon, som har myndighet til å oppnevne settekommune, jf. forvaltningsloven § 9 andre ledd jf. forvaltningsforskriften § 44.

På enkelte områder kan det være særkilte regler om kommunens vedtakskompetanse, herunder i tilfeller der kommunene kan anses å være part i en sak eller komme i en slags "dobbeltrolle" som søker og vedtaksmyndighet. Noen rettsområder har da spesielle regler om saksbehandlingen, for eksempel at saken skal avgjøres av klageorganet.

Hvis en kommune, uten hjemmel, har overført en sak til en annen kommune for avgjørelse, må det vurderes om dette innebærer en personell kompetansemangel som fører til ugyldighet, jf. prinsippene i fvl. § 41.

Med hilsen

Ragnhild Spigseth (e.f.)

kst. avdelingsdirektør

Stina Hoel Jensen
seniorrådgiver